J. J.

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA

De

LABROSVLCIO

ſeu

CHEILOCACE,

Qvam

SVB DIVINI NVMINIS PRÆSIDIO,

CONSENSV ET AVTORITATE

GRATIOSISSIMÆ

FACVLTATIS MEDICÆ

in

INCLVTA NORIMBERGENSIVM VNIVERSITATE ALTDORFFINA

PRO LICENTIA

SVMMOS IN ARTE MEDICA HONORES ET PRIVILEGIA DOCTORALIA RITE CONSEQVENDI,

PVBLICO ET SOLENNI ERVDITORVM EXAMINI

ſubjiciet

horis conſvetis

ad diem 28. Martii, A. C. MDCXCVIII.

CAROLVS RAYGER, Poſonio-Vngarus.

VIRO

ILLVSTRI ATQVE EXCELLENTISSIMO

DOMINO

LVCÆ SCHRÖCK,

SAC. CÆS. MAJESTATIS ARCHIATRO,

ET

COMITI PALATINO NOBILI,

REIPVBLICÆ AVGVSTANÆ PHYSICO,

ACADEM. CÆSAR. LEOPOLD. NAT. CVRIOSOR. PRÆSIDI CELEBERRIMO,

DOMINO SVO ET PATRONO SVMME OBSERVANDO ATQVE COLENDO,

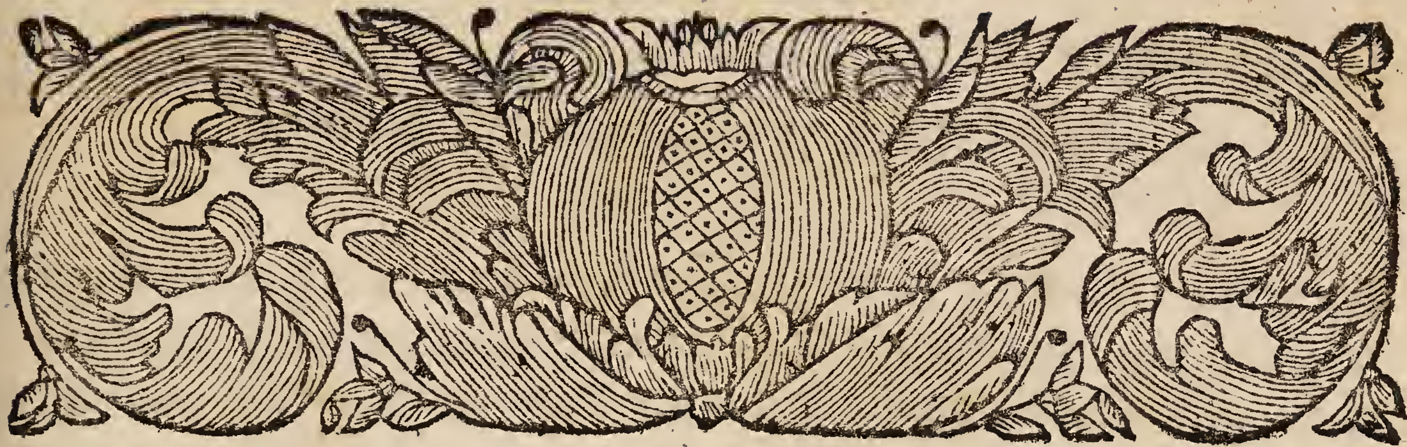
SPECIMEN HOC INAVGVRALE ACADEMICVM

DEVOTA MANV ET MENTE

CONSECRAT

CAROLVS RAYGER,

POSONIO-HVNGARVS.

I. N. D. N. J. C!

PRÆLOQVIUM.

Omo præterqvam qvòd mente Divinæ particulâ auræ præditus sit, solus etiam exornatus conspicitur facie, qvæ secundum Johan. Riolanum Anthropographiæ lib. IV. c. 3. *est tota corporis habitudo, qvasi factura corporis, & si credimus Grammaticis à faciendo dicta, qvòd majore apparatu qvàm cæteræ partes fabricata fuerit, vel qvòd homines à brutis differre faciat; qvamvis enim in singulis humani corporis partibus, egregium Divinæ sapientiæ specimen tanqvam in speculo elucescat, una tamen facies cùm ob artificii elegantiam & pulchritudinem, tùm admirabilem cum animo consensum, reliqva membra dignitate ac pulchritudine longe superat. Non dicam jam de fronte amœniter frondente, nec verba faciam de lunatâ superciliorum iride, non loqvar de luciferis oculorum orbibus geminis illis sideribus, nec de genarum purpurâ candore cinctâ, nec de nasi promontorio, sed contemplationem meam saltem defigam circa os, qvod*

-- homini sublime dedit, Cœlumq; tueri
jussit, & erectos ad sidera tollere vultus

Rerum omnium conditor DEVS.

Qvalis io ſuperi, qvalis nitor oris amœni vocibus?

Os roſeum Theſæis favis tinctum, Veneri conſecratum, rivus amoris, gratiarum pyxis, flexanimi ſermonis gazophylacium eſt. Labia ſine labe omnem colorum vincunt gratiam, dulci madent nectare, ſuaveolenteſq; animæ ſtillant rores, ut verbis utar Celeberrimi Rolfincii Diſſertationum Anatomicarum Lib. I. cap. 9. *Eapropter mirandum non eſt, pathemata morbida, qvæ p.n. os affligunt, & pulchritudinem faciei inprimis vitiare, etſi graviora fuerint, reſpirandi neceſſitatem, aſſumendi victus commoditatem, & loqvelæ exprimendæ dulcedinem multum lædere: Et talia quidem plurima occurrunt, ſicuti propoſuit* Johan. Riolanus Encheiridii Anatomici & Pathologici Lib. IV. cap. 5. *ex qvorum tamen claſſe mihi placuit in* DISPVTATIONE INAVGVRALI, *poſt conſveta exantlata examina, Conſenſu* GRATIOSISSIMÆ FACVLTATIS MEDICÆ, *declarandum ſeligere affectum graviſſimum* LABROSVLCIVM *ſeu* CHEILOCACE *dictum à Clariſſimo* Arnoldo Bootio in Obſervationibus Medicis de affectibus omiſſis Cap. X., *eundem autem dum ulterius nunc recenſendum aggredior, Divini Numinis auxilium ſupplex imploro, à* BENEVOLO LECTORE *autem ſicubi hinc inde humani qvid paſſus fuero, veniam eò facilius me impetraturum confido, qvò argumentum præſentis tractationis magis arduum, & à pauciſſimis Autoribus deſcriptum eſſe conſtat.*

Sit ergo

CAPVT

CAPUT I.

Onomatologiam sive Denominationem proponens.

TH. I.

CUm ex recepto more in nomina tanqvam τῶν ὄντων νοήματα inqvirere priùs nos oporteat, qvàm ad realem pertractationem nos recipiamus, eâdem & ego incedam viâ, & paucis Ὀνοματολογίαν præmittam.

II.

Dicitur ergò propositus affectus *Græcis* χειλοκάκη, *nomine* ex χεῖλος *labrum*, & κάκη *vitium* composito, adeoq; partem affectam designante, in *latinam* civitatem qvoq; recepto, ubi *Cheilocace* usitatum legimus, aliàs autem peculiare nomen *Labrosulcium* à præcipuo ac maxime conspicuo symptomate desumtum apud *Bootium loco antea citato* invenimus, qvia malum hocce conspectius reddunt foveolæ binæ in utroqve labio, unæ in latere oris dextro, alteræ in sinistro, qvæ ipsum labii corpus angusto qvidem, sed pro fundo sulco, dividunt.

III.

Anglis & *Hibernis* (quibus idem morbus omni tempore familiaris est, interdum verò etiam, Epidemiæ luis instar in qvamplurimos populariter grassatur, rarissime tamen ac vix unqvam adoritur adultos, sed infantes duntaxat eosq; ferè ab altero ætatis anno, qvamvis & teneriores aliquantò, & paulò vetustiores, non sint semper ab eo immunes,) appellatur Mouth Kanker sive Kanker of the Mouth. *Belgis* huic ipsi malo propter scorbutum popularem obnoxiis Watter Kanker nuncupatur. *Germanis* nomen proprium propositi affectus in suo Idiomate non-

 dum

dum innotuit, possset tamen ad imitationem Belgarum Wasser-Krebs / oder eine wässerichte Krebshafft-schwirige oder eyterige Geschwulst mit tieffen Lefftzen-Schrunden insigniri.

CAP. II.

Definitionem realem cum ratione ejus formali subjungens.

TH. *I.*

MIssa *Onomatologiâ* ad *Pragmatologian* recto tramite progredior, eamque exordior à *Descriptione*, quæ autore *Galeno in Lib. de Medicis definitionibus* ἐστὶ λόγος τυπωδῶς ἐμφανίζων τὰ πράγματα, *est oratio, quæ res per rudem imaginem repræsentat*: Sed enimvero cùm in medicinâ definitiones ad Logicorum regulas ad amussim exigere nimis severum foret, dabo sequentem medicam usui sufficientem.

II.

Cheilocace sive Labrosulcium est tumor p. n. durus & non nihil rubicundus, sed neqvaqvam fervidus aut inflammatorius, labii modo utriusq;, utplurimum saltem superioris, aliqvantò magis introrsum qvam ad exteriorem partem vergens, sicq; labia à gingivis & dentibus longius abscedere & foras aliqvatenus replicari magnâ cum deformitate efficiens, præcipuè autem foveolas binas in utroq; labro, unas in latere oris dextro, alteras in sinistro, (qvæ ipsum labii corpus angusto quidem sed profundo sulco sanie madido aut crasso pure obsito, interdum qvoq; crustulis succrescentibus, dividunt.) producens, qvandoq; ad partes vicinas glandulosas latius se diffundens, enatus à lympha acido ⊖na viscidâ in glandulis ibidem dispositis & substantiâ carnosâ extravasata coagulata, atq; per moram ulteriorem acrimoniam virulentam planeq; causticam nactâ.

III. Genus

III.

Genus definitionis posuimus *tumorem p. n.*, utpote actiones, nempe assumendorum commodam apprehensionem, & concinnam loquelæ expressionem, atq; in qvibusdam suctionem lactis, lædentem, sic enim distingvitur à labiorum in labeonibus, labronibus ac chilonibus inde dictis (qvi plerumqve insipientes & hebetes esse solent, teste *Johanne Sigismund. Elsholzio in Anthropometria Cap. XVIII. p. m. 94.* notabili crassitie. Reliqva verba *differentiam* complectuntur *specificam*, illis siqvidem probe pensitatis haud difficile erit præsentem affectum ab aliis labiorum & oris affectibus distinguere, ubi foveolæ descriptæ cum sulco haud obvenire solent. Nam tametsi aliàs qvoqve *fissura labiorum* occurrat, illa tamen superficialis tantùm, sive in membrana labia investiente saltem est contuitatis solutio, à nimiâ rigiditate vel tensione enata, qvalem vel interni vapores ex sangvine in febribus aliisq; morbis calidiore ascendentes, vel aër externus siccior, aut asperior moliri solet. Non minùs longè aliter comparatum est cum *labio leporino* qvàm cum labrisulcio, labium qvippe leporinum connatum est ab ipso utero vitium, & cum manifesto hiatu inter divisas penitus labii oras intercedente, absqve tamen ullo puris vel saniei effluxu.

IV.

Affinis eqvidem videtur esse labrosulcio *Parulis*, qvam descripsit *Aëtius Tetrabibl. II. Serm. 4. cap. 24 & 25.* qvòd sit *inflammatio partis alicujus gingivarum cum tumore, qvæ, ubi non absolvitur, suppuratur.* Sed verò eadem si recte inspiciatur, tumor est vel excrescentia in gingivis perruptis circa molares obvia, sine tumore externo labia obsidente, deinde adultos, qvoqve invadit scorbuticos, cùm labrosulcium infantes potissimum incommodet; hinc

Ex-

Excellentissimus Dominus D. Georg. Frid. Francus in Disputat. sua inaugurali de Epulide & Parulide cap. III. §. 7. ex observatione ἰατρικωτάτυ *Johann. Jacob. Wepferi* rectè annotavit, nullum sexum, nullamqve ætatem dentatam esse, cui non qvandoqve gingivæ nunc versus buccam, nunc versus lingvam aut palatum in utraqve maxillâ tumore inflammatorio corripiantur, plerumqve præcedente vel comitante odontalgia, qvandoqve simul horrende malas intumescere, idqve ob circulum sanguinis ex arteriarum ramusculis in surculos venosos & lymphaticos impeditum, vel in gingivis, vel circa radices dentium, subinde in utroqve loco simul.

V.

Sic etiam facile discernere licebit labrosulcium ab *Epulide, Epulis* qvippe vocatur *excrescentia carnis gingivarum luxuriantis*, ἀκριβῶς docente *Viro Prænobilissimo Excellentissimo atq; Experientissimo* DN. JACOBO PANCRATIO BRUNONE, *Philosoph. & Medicinæ Doctore, hujusq; in Lycæo Altdorffino P. P. Celeberrimo, Domino Patrono ac Præceptore meo summe colendo in Amaltheo vel Lexico Medico p. 673.*, atqve talis ab inflammatione exsurgit ad intimum molarem, cum febre & dolore nonnunqvam, teste *Paul. Aegineta de arte medica Lib. III. cap. 26. p. 154.*

VI.

Sed & absqve difficultate medicus prudens Labrosulcium & *stomacacen* sive στομακάκην ab invicem discernet, posterior qvippe gingivarum laxo & fluido tumore, pruritu, cruentatione, fœtore & putredine instar soricis se prodit, ut propterea perspicacissimus *Hippocrates de internis affectionibus text. 34. n. 9.* jam dudum scripserit: *in Splenis morbo* sive scorbuto, καὶ τὰ οὖλα κακὸν ὄζει, καὶ ἀπὸ τῶν ὀδόντων ἀφίσαται, *& gingivæ malè olent, & à dentibus abscedunt.*

VII. In-

VII.

Interea non ſunt confundenda cum Labroſulcio *Aphthæ*, ulcuſcula illa ut plurimum alba, qvandoqve à bile tingente admixtâ copioſiori ſubflava, qvandoqve ab acido bili admixto nigra vel livida, qvandoqve à ſangvinolentis ex vaſculis capillaribus eroſis affuſis portionibus rubra, plus minus profunda, & corroſiva, in ſuperficie oris, labiorum, palati, buccarum, lingvæ & faucium conſpicienda, cum inſigniter moleſto ardoris ſenſu conjuncta, à ſimili cum labroſulcio causâ enata, qvemadmodum *Bootius* l. c. confirmat, ut plurimum ac fere ſemper hunc morbum comitari aphthas, i. e. ulcuſcula oris in palato, lingva, buccis, labiis, gingivis; qvanqvam infinitus ſit infantium numerus, qvi aphthas patiuntur absq; eo ut in Cheilocacen incidant, ſicuti rurſus non rarò accidit, ut idoneis remediis adhibitis aphthæ aboleantur, Cheilocace ſuperſtite.

VIII.

Neq; cum labroſulcio confundi debet *Nodus labii,* Belgis een Lip Knoop dictus, qvalis ictu, caſu aut percuſſione, imò etiam ubi dentibus apprehendimus labium, in eo produci, & ex doctrinâ *Albucaſis,* qvæ habetur *II. part. chirurg. part. 27.* cultro primò exſcindi, hinc alumine uſto conſpergi à chirurgis ſolet, teſte *Jobo à Meekren. Chirurgo Amſtel. in Obſerv. Medico-Chirurg. cap. XXXI. p. m. 80.*

IX.

Tandem etiam diſcrimen obſervandum inter Labroſulcium & *Cancrum verum*, in hoc namq; tumoris notatur rotunditas, & inæqvalitas, color ejus conſpicitur lividus aut fuſcus, adſunt circa tumorem aſſidui punctivi dolores, venæ in circuitu tumoris turgidæ ad adjacentes partes protenſæ conſpiciuntur, & ſi ſit exulceratus, caro eroſa in-

ſa inæqvalis & ſubnigra ſorde madeſcit & horrida apparet, ex qva continue ſubnigrum aut fulvum virus, h. e. tenuis & erodens humiditas emanat, qvæ utplurimum gravi odore adſtantium nares ferit, conferatur *Franciſc. Joël. Operum Medicor. Tom. VI. de Chirurgia p. m. 191. & 223.* Adhæc Cancri tumor exulceratus magnitudinem ovi palumbi imo medii ovi gallinacei aſſeqvitur, ſicuti teſtatur *P. Marchetti Obſ. XXIX. & XXX.* & ex eo refert *Theoph. Bonetus in Mercurio compitalitio ſive Indice Medico-Pract. lib. III. de affectibus à lit. C. incipientibus ſub titulo Cancer §. 19. p. 72.* quamvis diffitendum non ſit, Cheilocacen ad Cancri virulentiam propinqvo ſæpè accedere gradu, hinc eruditè admodum *Celeberrimus Joan. Nicol. Pechlinus, Sereniſſ. Cimbriæ Ducis Conſiliarius & Archiater in Obſerv. Medico-Phyſicarum, Lib. I. Obſ. 67. p. 176.* ita ſcripſit: *At nunc qvoq; ne in maculas tantum puſtulasq; & tubercula deſinere morbum credas, vidimus etiam in Scirrum & Carcinoma tranſiiſſe vehementiorem ſcorbuticæ ſalſedinis gradum. Non infreqvens,* (poſtea addit) *maxime in puerulis, oris qvoddam vultusq; dehoneſtamentum, Cancer, in Belgio Waterkanker dictus; hic ipſe à ſcorbutici ⊖is, ſed lento ſeri ſangvinisq; glutine inviſcati, acrimonia plane cauſticâ in glandulis primum oris internis gingivalibusq; originem ſumit, mox in palatinas & maxillares, nunc etiam gulæ iſtas, tandem & univerſi vultus glanduloſi corticem prorepens miſeroq; aliqvot annorum ſpectaculo & triſti patientia ægros tandem interficiens.* Interim tamen rectè animadvertit *Cornel. Stalpart van der Wiel Obſervat. rariorum Medico-Anatomico-Chirurgicarum Cent. poſterioris Part. Prior. in Scholiis ad Obſerv. XIII.* parvum labii tumorem coloris cœrulei & tactu mollem cancrum dici non poſſe, verùm ſi color iſte cœruleus ſit magis plumbeus aterve, & tumor tactu durus, ſolidus, & renitens malignus evadat pro cancroſo habendum,

atq;

& eo casu tempestivè forcipe auferendum esse; atq; ibidem *Cheilocacen* expresse *Cancro vero* contradistingvit, qvando scribit, in infantum labiis, aliam nonnunqvam exulcerationum malignarum speciem provenire, qvæ cavæ duræq; nec sine dolore nigricantes subitoq; proserpentes, à scorbuto plerumq; adeoq; malè constitutâ saliva oriantur, & popularibus suis Waterkankers appellentur.

X.

Ceterum propositum labrosulcium Medicus etiam facile dignoscet à *tumore* eorum *Phlegmonode*, qvia ibi tumorem neqvaqvam fervidum, & inflammatorium adesse expresse in definitione monuimus, similiter tumorem labiorum *Oedematosum* & colore albo & mollitie discrimen suum à labrosulcio sensibus prodere externis, palam est. De reliqvo labia ex *lue gallica* ulcerata, inflata, subnigra, tumida, plumbea, & Carcinomatis instar dura, qvalia annotavit *P. Forestus Observ. Medicinal. Lib. XIV. de ægritudinibus labiorum Obs. 2.* simul concurrentia alia luis venereæ symptomata monstrabunt.

XI.

Sed satis de hisce, dum nunc concludo, si qværatur ad quamnam *morbi speciem* pertineat Labrosulcium? respondendo, idem *morbum auctæ magnitudinis* & *solutæ unitatis complicatum* esse.

Cap. III.

Subjectum Labrosulcii demonstrans.

Th. *I.*

CUm omnis morbus expostulet *subjectum*, cui inhæreat, & in qvo sustentetur, proximum nunc erit, ut ego etiam inquiram in *Labrosulcii subjectum*, quod quidem juxta Philosophorum placitum statuere licebit *duplex*, nempe vel *ut qvod*, ultimum seu mediatum, scil. ipsum compositum totum *corpus vivens*, sive *homo* ex *corpore extenso organico* & *anima rationali* constans, vel *ut qvo* primum sive immediatum, nempe *labia*, hæc quippe *tumor* obsidet, & *sulcus p. n.* dividit, adeoq; *morbus auctæ magnitudinis* & *solutæ unitatis* proximè afficit.

II.

Sunt autem *labia*, qvæ & χείλεα ἀπὸ τοῦ χέειν λόγον, quòd vocem fundant, appellantur, annotante *Adr. Spigelio de human. corpor. fabrica lib. I. cap. 1. cap. 6*, opercula oris, dentium deformitatem tegentia, numero *duo*, *superius* ἀνώχειλον, *inferius* κατώχειλον, quorum *extremitates rubeæ* πρόχειλον, sin committantur invicem προσόμιον dicuntur; ipsum autem *foramen*, quod apertura sua producunt, τὸ στόμα *os* cognominatur.

III.

Incessit verò malum nostrum quandoq; *utrumq; labium*, ut plurimum tamen *superius* duntaxat eo afficitur, & qvando *ambo* simul hæc labes obsidet, longè tamen deterior semper est superioris, quam inferioris labii conditio; interdum ea ipsa latius se diffundit, & *partes* alias *glandulosas* oris interioris ambitu circumscriptas substantiæ affinitate junctas, communis causa prehendit.

IV. Nec

IV.

Nec mirum, cùm qvalis *contextus* labiorum *glandulosus conglomeratus* ſub membranulæ tenuioris amiculo abſconditus eſt, talis in universâ buccarum, palati, faucium qve regione reperiatur, gingivarum verò ac linguæ ſpongioſa laxaque caro, glandulis etiam interdiſtincta minimis, propter contiguitatem & inundationem, qvam à cauſa morbifica communem veluti ſuccipit, non poſſit non ſimiliter vitium capere.

V.

Labiorum oris autem conſtitutionem ſi diſtincte examinare velimus, videbimus illa foris quidam tenella *cute*, intrinſecus vero *membrana* ori reliqvo œſophago ventriculo continuâ integi, ſub illa *glandularum* aliqvarum minimarum *conglomeratarum* contextum adeſſe, (qvales etiam Lugduni viſæ ſunt ab *Olao Borrichio* in labiis humidioribus icterici & febricitantis à *Sylvio* in Noſocomio diſſecti, ſicuti ipſe perſcripſit ad *Th. Bartholinum Epiſt. Medicar. Cent. III. Ep. 97. p. 420.*) reliqvam eamqve præcipuam ſubſtantiæ partem conſtituere *carnem* à *Th. Bartholin. Anat. Lib. III. Cap. XI.* indigeſtam & fungoſam dictam, à *muſculo labiorum communi circulari* ſeu *in orbem circumcirca expanſo* ac reliqvis *muſculorum* huc usq; exporrectorum *fibris motricibus* efformatam, porrò notare licet *arterias*, à partibus propinquis ad labiorum extimam membranam diſtributas, ſanguinem cum individuo comite ſero pro vitâ & nutritione neceſſarium adducere, purpureumque illum colorem & ſplendorem, pulchritudinis & ſanitatis optimum indicem, labiis conciliare, *venulas* ſocias eundem munere ſuo defunctum revehere, & à morboſa ſtagnatione ſive extravaſione vindicare, demum ſenſus motusq; beneficium largiri *nervulos*, qui à *quinti paris* rami minoris inferioris ramulo primo in quatuor pro-

pagines diviſo, plurimis fibrillis labro ſuperiori accedunt, nec minus ab ejusdem paris rami majoris ac poſterioris ſecundâ ac mediâ propagine in plures fibrillas diremptâ labio inferiori proſpiciunt, ſicuti accuratiſſime inveſtigavit & deſcripſit clariſſimus *Raym. Vieuſſens in Nevrographia univerſali lib. III. c. III.*

VI.

De reliqvo, ſicuti labiorum uſus naturalis multiplex eſt, ut os claudant, & dentes partesqve interiores à frigore ac externis injuriis tueantur, ad edendi & bibendi commoditatem faciant, ad vocis & loqvelæ expresſionem, atqve ſputi rejectionem ſymbolum ſuum conferant, deniqve ornatum vultus, animi & corporis ſpeculi, abſolvant, ita labroſulcium multiplicem illum uſum lædere, ratio declarat & experientia confirmat.

Cap. IV.

Cauſarum Scrutinium tradens.

Th. *I.*

CUm juxta Medicinæ Principem *Hippocratem de arte t. XIX. n. 20. & 21. ejusdem ſcientiæ ſit, morborum cauſas noſſe, & morbos ipſos omnibus medicamentis, quæ augeſcere morbum prohibent, curare poſſe*, adeoqve juxta eundem *de morb. mulier. I. t. XXII. n. XI. morborum vires conſiderare oporteat, & cauſas ex qvibus morbi fiunt exquirere*; aurei illius moniti memor ego qvoqve vivam, poſthabitâ vanâ *Acri Agrigentini* Empiricorum principis opinione, qvi cauſas morborum incognoſcibiles eſſe reputabat, referente *Galeno lib. de ſubfigmentis empiricorum inſcripto cap. I.*

II.

Jam verò ſuperſedebo ego cauſis tumoris labiorum in genere conſiderati communibus recenſendis, qvas ſtatuunt

tuunt esse serosos humores ibidem p. n. collectos ac stagnantes, & ab acido coagulatos partes has distendentes; multo minus cum *Paracelso* singularem in labiis tumorem *alcola* ipsi dictum, carnis videlicet qvandam superfluitatem ex venis *Jovialibus* per *Martis* regionem transeuntibus accersam; neqve cum *Sylvio* augmentum substantiæ carneæ, vel humorum extra locum naturalem & intra substantiam labiorum effusionem tanqvam causam genericam allegabo; nec etiam cum *Cartesii* asseclis *tumorem labiorum*, vel *intra uterum* jamdum evenientem à fibris musculosis adhuc tenerioribus à copiosiori succo chyloso nutriente diductis, & spiritibus obrutis, ut illum ad alias partes commode neqveant remittere, vel *extra uteri ergastulum* demum notabilem talem labiorum tumorem à particulis spissioribus cum succo nutricio chyloso ad labia delaris, ob viscositatem suam retentis, fibrisqve & glandulis cutaneis tenacius tunc adhærescentibus, repetam, qvemadmodum tales hypotheses recensuit *Joh. Dolæus Encyclop. Chirurgic. rationalis lib. I. cap. XIX. p. 449. & seqventibus.*

III.

Qvin potius, observato consueto *causarum* ordine, *causam proximam & immediatam Labrosulcii*, in definitione supra jamdum expressam, primùm pono *lympham viscidam acido-salinam in glandulis & substantiâ carnosa labiorum affectorum extravasatam, coagulatam, atq; per moram ulteriorem acrimoniam virulentam, planeq; causticam* nactam: Nempe enim lympha, qvæ naturaliter vel prorsus ἄμικ@ν, vel exacte temperata esse debet, dum particulæ ejusdem salinæ sub aqveis & gelatinoso-oleosis, seu balsamicis atq; terreis involutæ obveniunt, hîc p. n. ob particulas salinas in fluorem evectas, & depressis gelatinoso-oleosis seu

balsa-

balsamicis emergentes, atq; spiculis suis rigidioribus caput veluti extollentes, acrimoniam induit acido-salinam, qvæ successu temporis invalescit, & instar aqvarum stygiarum caustica evadit, eadem porrò lympha, qvæ in statu secundum naturam fluida tenuisq; esse solet, in præsente affectu notatur esse tenax, viscida, glutinosa, à particulis admixtis chylosis similibus viscidis & acidi connubio talis reddita, ideò *pituitæ vitreæ* quodammodo comparanda, sicuti *Fr. de le Boë Sylvius Prax. Med. lib. I. cap. XIV. §. 22.* pituitam viscidam acido junctam vitream componere haud obscurè innuit, atq; aliàs spiritus acidi operationem in frigore producendo multùm à pituita promoveri, *§. præced. 19.* ipsam docere experientiam Doctorum æqve ac imperitorum omnium magistram scripsit.

IV.

Causa antecedens sive *mediata propinqva* est *lympha præternatnraliter acido-salina viscida* ex primis viis ad vasa chylifera hincq; ad sangvinea & nervosa vasa, & per hæc ad labia tanqvam partes in nostro affectu subjectas tendens, tùm originaliter ipse *liqvor gastricus sive fermentum stomachale acidum nimis fixum*, id enim ita docente *B. Ettmüllero in Medic. Theor. & praxi generali instructo h. e. fundamentis Medicinæ veris Patholog. cap. II. §. 26. p. 17.* non rite alimenta digerit, unde in liqvamen vel pastam plus minus viscidam crassam & tenacem, sæpe ex debitæ volatilisationis defectu, acidam abeunt, hincq; non tantummodo cumulatur præternaturaliter crusta intestinorum & stomachi pituitosa, sed etiam id, qvod sangvini infunditur, ineptum est, ut ipsi assimiletur aut partes solidas nutriat, qvapropter obruuntur qvasi principia massæ sangvineæ activa, hæcq; crassescit, spissescit, & imminutè fermentatur tardeq; circulatur, qvin & viscidior iste chylus, dum

in

in poris partium circa vasa capillaria subsistit, viscera instar spongiarum imprægnat, & proprio acido coagulatus in scirrhos abit, qvæ mala eò sunt pejora, qvò acidior simul massa ista chylosa existit: Porrò in causæ hîc propositæ classe etiam recenseri apprime meretur *scorbuti* à fluidorum catholicorum *acore* enata *species*, sicuti *Exc. Pechlinus l. c.* id testatur, & ulcera telephia ceteroqvin inde evenientia comprobant; Non minus *malum hypochondriacum*, *lues venerea*, (qvam in utero vel extra ipsum à nutrimento materno infecto infantes qvandoq; contrahunt) & hujus indolis *morbi* ab *acido* geniti hîc commemorari debent, ad cujus asserti confirmationem facit *Joh. Muys Prax. Chirurg. rational. Decad. II. Observatio X. p. 122.*, ubi is refert, in puerulo bienni, qvi jam per tres integros menses qvartanâ laboraverat, se inter ejusdem labium superius & gingivam invenisse ulcus, qvod ante qvatriduum initium suum ceperat, satis alte sursum vergens, cavum, durum, dolens, nigricans & graveolens. Neq; silentio involvendæ *glandulæ* tum *secretrices* tum *reductrices*, tales qvippe ubi humores à succi nutricii distributione restibiles, qvibus aliorsum ablegandis inserviunt, præ meatuum suorum obstructione diutius detinuerunt, eos sensim acescere cogunt, in permagnum œconomiæ naturalis detrimentum, uti bene monuit *Gvalterus Charleton. in Lib. singul. de Scorbuto Cap. VII. Art. XVI. p. 121.* Interim ne quis dubitet, ejusmodi acidum acre in corpore vivente dari posse, ex eodem *Charletono, l. c. Artic. III.* liceat ὡς ἐν παρόδῳ memorare visa exempla eorum, qui lotii sui aspergine ita corroserant linteamina, non aliter qvam si ♎us ⊕li iis inspersus fuisset, itemq; aliorum, qvi sudarium corruperant hæmorrhagia pariter corrosiva, porrò exinde etiam allegare juvabit historiam Viri cujusdam Eqvestri dignitate

tate ornati in agro Glocestrensi, qvi prodigioso qvodam convulsionum genere per longam annorum seriem excruciatus nonnunqvam sudorem profuderat adeò corrosivum, ut instar aqvæ chrysulcæ lintea exederet, conferatur *Willis. de Morbis convuls. cap. IX. p. 511.* Tandem ad causæ mediatæ censum etiam sano sensu referri poterit *ætas infantilis*, utpote cui Labrosulcium præcipuè infensum esse suprà indicavimus, qvatenus ob lactis continuum usum, & *ἀδδηφαγίαν* sive voracitatem ad satietatem & lubitum admissam, *acidi visciditáq; exsuperantia* in eâ facilius qvàm alibi emergit, & labia ob substantiæ teneritatem partim promtiùs lympham peccantem imbibunt, partim ab hâc facilius se erodi & exulcerari patiuntur.

V.

Restant nunc enumerandæ *causæ procatarcticæ* in *rebus nonnaturalibus* inqvirendæ. Illas autem inter 1. occurrit *Aër* particulis acribus, acidis vel acido-salinis, inqvinatus, præsertim maritimus, nam qvemadmodum *Vir Prænobilissimus, Amplissimus, Excellentissimus atq; Experientissimus* DN. D. MAVRICIVS HOFFMANNVS *Senior, Facultatis Medicæ Professor Primarius Celeberrimus, & h. t. Decanus Spectatissimus, Potentiss. Electoris ac Sereniss. Marchion. Brandenburgicor. & Duc. Wirtenberg. Consiliarius & Archiater meritissimus, Dn. Patronus & Promotor meus ad tumbam usq; venerandus, in Sciagraphiâ Morborum Contagiosorum Disput. I. Thes. 5. 6. 7. & 8.* atomos aut particulas exiles qvaqvaversum avolantes aëri permixtas seminaria sæpe insensibilia morborum homogeneorum constituere, receptasq; à corporibus dispositis aut admissas effectum sibi similem producere, non qvidem semper simul atq; tangunt, sed postqvam tetigerunt, accuratissimè docuit, ita probabile etiam est, *aërem*, effluviis marinis acido-salinis inqvinatum, qvatenus *in-*

spira-

ſpiratur, ſalivæ liqvori gaſtrico & conſeqventer univerſæ maſſæ ſangvineæ acrimoniæ ſimilis labem affricare, & quatenus *corpora ambit* ſpiculis ſuis acribus tenellam labiorum cutem lancinare, perfodere vel ad minimum Labroſulcium jamdum genitum magis exaſperare ac exacerbare, qvod ipſum videtur non ſolum *Bootius* ſæpius citatus confirmare, qvando in Anglia & Hibernia labroſulcium interdum Epidemiæ luis inſtar in qvamplurimos populariter graſſari annotavit, ſed & *Excell. Pechlinus Obſerv. alleg. p. 169.* ad aëris fluidum marinis vaporibus iisq́; ſalſuginoſis reſpexit, atque cùm antehac perluſtraſſet tractum Italiæ maritimum, qvi mari Hadriatico adjacet, ab aërei fluidi marisq́; ſalſa atmoſphæra plurima ibi nata incommoda ſibi viſa recordatus eſt, meminitq́; nullam ferè fuiſſe urbem, qvæ non propterea peculiari affectu ſalſo catarrhali fuerit infeſtata, hîc in pedum ulcera morbumq́; coxendicum, hîc in Pleuritides & Pthiſes, alibi Opthalmias, Epilepſias, aliaq; morborum monſtra, deſinente fluore ſalſo lymphatico.

VI.

Poſt aërem morbificam tragœdiam præcipue ludunt *aſſumta*, ſcil. *chylus maternus* & *lac*, ſive jam ab ipſa matre & nutrice acrimoniâ acido-ſalina viſciditati involutâ fuerint corrupta, ſive ob digeſtionis defectum, uberioremq́; copiam, in ventriculis infantium in liqvamen acido-viſcoſum degeneraverint, ſive à liqvore gaſtrico ibidem acorem vitioſum demum mutuata ſint: dein *cibi* acidi vel acido conditi, muriatici, fumo indurati, viſcidi, glutinoſi, piſces marini, nec minus *ſaccharata* & *mellita* edulia, quæ, utut palato abblandiantur ſua dulcedine, in receſſu tamen habent notabile acidum, qvod per deſtillationem ex retorta, vel per fermentationem manifeſtum

 fit.

fit. Similiter nocent *potulenta acida & austera*, quò pertinent in Germaniâ Rhenana, Neccarina, Bacharacensia, Mosellana, Rhincovica, in Gallia Pictonica, Lutetiana, Aurelianensia & similia vinorum genera, acidum multum in recessu gerentia.

VII.

Adhæc peccantis acidi viscidiq; uberiorem proventum juvant: *immodica qvies corporis*, quatenus humores ad stagnationem disponit, & viceversa *motus vehementior continuatus*, qvatenus spiritus exhaurit; *vigiliæ perseverantes* qvatenus spiritus animales consumunt, ac per conseqvens quorumvis humorum acrimoniam intendunt, teste *Sylvio Prax. Medic. Lib. I. cap. XI. §. 20*; *meticulositas & terror*, quatenus principia activa in humoribus & spiritibus deprimunt, tandem *alvi adstrictio* pituitam intestinalem relinqvens magis glutinosam & acidam.

Cap. V.

Signa exhibens.

Th. *I.*

QVod *Hippocrates* aureis veluti literis menti nostræ inscriptum esse voluit, *in lib. de Medico text. XII. n. 5.* Μόνος ὁ τῶν σημείων ἔμπειρος εἰκότως ἐπιχειρεῖ, *solus is, qvi signorum cognitionem habet, ritè curationem seu operationem aggreditur*; idem & mihi dictum esse reputans, *signa* curationi præmittam, ne similis videar incauto illi hominum generi, ludibrio artis nato, quod neglectis signis

Vberis ac fluvii cancrum distingvere nescit,
Cardiacum morbum residere in poplite credit.

II. Qvum

II.

Qvum autem non solùm *signa* in morbi noticiam nos deducant, sed & illorum beneficio de morbi eventu prædicere possimus, hincq; signorum alia διαγνωστικὰ *diagnostica*, alia verò προγνωστικὰ *prognostica* sint & appellentur, ceu optimè docuit *Illustr. Herm. Conringius, in introductione in universam artem Medicam cap. VI. p. 214. diagnostica* primum rimari ordo jubet.

III.

Hæc ipsa autem, qvia in *definitione* supra cap. II. th. II. allatâ jamdum expressa, breviter hîc repetenda & declaranda erunt. Nimirum inter eadem labrosulcii *diagnosin* præbentia obvenit primò *tumor*, à glandulis & substantia carnosâ labia componentibus, propter lympham inibi extravasatam & coagulatam intumefactis, extensis sicqve durioribus redditis, emergens, neqve est, ut qvis dubiter tumorem talem in glandulis labiorum utpote naturaliter tàm exiguis, ut ferme sensum fugiant, hærere posse, sed ego tali dubitanti cum *Cl. Muys prax. Chirurg. rationalis Decad. II. Obs. IX. p. 120.* & seq. acclamo, *num putas impossibile glandulam exiguam ad tantam magnitudinem pervenire posse? perpende quæso, qvantum unius & ejusdem uteri magnitudo differat in virgine & parturiente, perlege disputationem quam Clariss. Dn. Joh. Munnicks Prof. ss. Ultrajectinus An. 1678. d. 20. Novembr. publice ventilandam proposuit, in quâ narrat virginis alicujus tubam uterinam tam late extensam fuisse, ut centum & duodecim aqvæ libras contineret:* Ita omnino comparatum est cum partibus minimis, ut ab infarctu humorum in reciproco suo commeatu interceptorum in longe majorem molem extendi possint, idqve præsertim in glandulis locum habet, qvarum substantia laxa spongiosa, vasculosa, fibrosa, & muscosa deprehenditur,

 unde

unde modo allegatus *Muys* aliud adduxit experimentum, quod ad rem propoſitam propius accedit, ſcilicet, ſe, ubi à frigore ſuprà modum læſus erat, non raro glandulas circa collum, quas in ſtatu ſanitatis tactu reperire non poterat, in tantam molem excreſcere advertiſſe, ut ovum columbinum ſuperarent.

IV.

Tumor autem porrò in labriſulcio notatur nonnihil tantùm *rubicundus*, ſed neqvaqvam *fervidus* & *inflammatorius*, qvia ibidem haud ſubſiſtit & transparet ſangvis 🜍eo-⊖nus biliosus fervidus, ſed lympha acido-⊖na moleculis chyloſo-pituitoſo viſcidis involuta in motu ſuo impedita ſtagnat; idem tumor dein utplurimum occupat ſolum *labium ſuperius*, cujus deterior etiam, ſi ambo ſimul hæc labes obſidet, ſemper eſt conditio, an qvia labii ſuperioris crebrior eſt motus affluxum lymphæ peccantis alliciens? an qvia canaliculi lymphatici ſub cute genarum à *Nückio in Epiſtola Anatomica de Inventis novis p.141.* annotati, rectà pone aures in glandulas muſcoſas lympham ſuam non, uti qvidem debebant, evomunt, ut inde in lymphatica jugularia, & ſic porro in ſubclaviam unam & alteram reducatur.

V.

Adhæc dictus modo tumor magis *introrſum* quàm ad exteriorem partem vergit, quia diverticula lympha ſubſiſtens ibi faciliùs, qvò recedat & commoretur, invenit, ob interiorem labiorum & gingivarum ſubſtantiam laxiorem molliorem glanduloſam, quàm in exteriori fibroſo cutis labia inveſtientis contextu: Interim *labia* à gingivis & dentibus *longius abſcedunt*, quia tumor glandularum medio interpoſitus loco illa ab hiſce neceſſariò magis ſejungit; non minus *labra* ipsa magnâ cum deformitate *fo-*

ras

ras replicantur, qvia cutis ſuperinductæ fibroſa retiformis textura ulteriori extenſioni reluctatur, adeoque ſuprà ejusdem oras neceſſario glandulæ tumidiores & ulterius expanſæ protuberant.

VI.

Tandem deformitatem morboſam conſpectiorem etiamnum reddunt *foveolæ binæ*, in labio utrinqve dextrorſum & ſiniſtrorſum notabiles, qvæ ipſum labii corpus *anguſto* quidem ſed *profundo ſulco* dividunt, qvoniam tenuior ibidem labiorum ſubſtantia ſolutionem continui faciliùs admittit, & lympha acris peccans ex limbo labii ſuperioris illuc ſponte magis defluit, ex inferiori autem labio factâ preſſione ad latera recedit, hæcque ipſa dum ſubtus cuniculos agit, & acrimoniam ſuam corroſivam exſerit, profundum *ſulcum* ulterius efficit, qui vel *ſanie madet*, lymphâ exiſtente ichoroſa tenuiori, vel *craſſo pure obſitus eſt*, portionibus craſſis chyloſo-purulentis pluribus illi admixtis; interdum *cruſtulæ* ſuccreſcunt, ab aëre ambiente calidiori vel ſicciori ichoris vel puris ſuperficiem incraſſante ſeu condenſante genitæ; demum qvandoqve *malum* ad *partes vicinas glanduloſas* latiùs ſeſe diffundit, quando uberior cauſæ peccantis copia labiorum limitibus ſeſe coërceri renuit. Labroſulcii individui quoque comites ſæpius ſunt *Aphthæ*, ulcuſcula nempe illa in ſuperficie labiorum palati & buccarum &c. obvia, de qvibus jamdum ſupra th. VII. cap. II. verba feci, qvatenus lympha peccans alias etiam oris partes corripit glanduloſas, & eroſionem illarum molitur.

VII.

Sed ſatis de ſignis *Diagnoſticis* labroſulcii, qvod *Prognoſtica* nunc attinet, ſciendum, *malum* hoc nonnullis ſponte aut levibus remediis *ſaneſcere* (ubi causæ morbificæ

ficæ minor adeſt exuperantia, & acrimonia magis refracta, eidemque mature remediis idoneis obviam itur) aſt plerumqve ſi diutius negligatur, (nec principio occurratur, aut remediis incongruis vel ineptis perperam curatio inſtituatur,) illud *contumaciſſimum* evadere, (ita ut poſtea difficillime tollatur, & multo opere ægre ſanatum, aut ſanitati proximum ægre rebellet) in nonnullis verò idem penitus *immedicabile* reddi, & ſerpente contagio miſeros infantes lentâ tabe conficere, & tandem letho mittere, ſi intra aut extra uterum dyſcraſia inſignis ſcorbutica acris infantibus à matribus & reſpectivè nutricibus ſit communicata, vel aëris ambientis noxia diatheſis affectum morboſum exacerbet, qvod tunc præcipue teſte *Bootio* uſu venire ſolet, qvando epidemicè hæc labes ſævit.

CAP. VI.

Curationem complectens.

TH. I.

MEdicum æger deſiderat curantem non eloquentem, & recte *Galenus*, alter poſt *Hippocratem* Medicinæ princeps, *lib. V. de locis affectis cap. VII.* ſcripſit: *Se malè imprecari iis, qui medicæ ſpeculationis vel principes ſe eſſe jactitant, nullius verò ægri volunt aggredi curationem, cùm plerique non ratiocinatione, ſed auxilio indigent.*

II.

Proin nunc mearum qvoq; erit partium, ut *Curationem* etiam in medium proferam: Illa ipſa vero ſeqventibus innititur *Indicationibus*: (1) *Vt lymphæ acido-⊖næ viſcidæ ulterior affluxus ad glandulas & ſubſtantiam carnoſam labiorum affectorum prohibeatur*, (2) *ejusdem lymphæ in partibus affectis præ-*

præsens & peccans acrimonia atq; visciditas demulceatur; (3) *Foveolæ binæ cum sulco sanie madido aut pure crasso obsito in labiis conspicuæ mundificentur, detergantur, ac consolidentur.*

III.

Indicationi primæ inserviunt *Evacuantia* & *Alterantia:* Inter *Evacuantia* ad peragendam feliciter curationem *Bootius* commendat *purgantia* non semel nec iterum, sed repetitis vicibus, (ita ut idoneum temporis spatium semper interponatur) exhibenda, & qvidem pro captu corporum & ætatis satis valida, præcipue ex *Senna* & *Mercurio dulci*, duobus hisce ceteris in proposito malo præstantibus, paranda; Qvod si cum infante tractabili res sit, ac immuni ab illâ plerorumqve pervicacia, qvi omnia ferè oblata respuunt, aut non nisi difficillimè admittunt, magnopere conducere allegatus *Autor* testatur, purgare *decoctis* paratis ex *fumaria, betonica, philliti, radicibus lapathi, cichorii, polypodii, senna, agarico, coriandro, tamarindis*, cujusmodi decocti bini ternive haustus die dandi, tertio aut qvarto qvoq; die, per sat longum temporis spatium.

IV.

Sed enim verò cùm in proposito affectu *duo* occurrant *impedimenta*, à qvibus molestior fieret purgatio, *acrimonia* scil. & *visciditas materiæ evacuandæ*, uti aliàs eruditè disseruit *Beatus Etmüllerus in Medic. theor. & prax. generali instructo part. Patholog. cap. V. §. 36. p. 148.*, illa ante omnia removere oportebit, usu *præparantium* acrimoniam acidam temperantium, ac ad blandam salsedinem redigentium, nec minùs visciditatem resolventium & attenuantium, vel purgantium usui præmittendorum, vel cum eodem conjungendorum. Eapropter aliqvot ante purgationem suscipiendam diebus infanti labrosulcio cor-

repto exhibeatur *pulvis digestivus ex ocul. ♋. præparat.* ♁ *diaphor. rad. ari præpar. & cinnab. nativa*; vel ad imitationem adducti *Ettmülleri in valetudinario infantili cap. III. §. 9. Sirupo de spinâ cervina, Sirup. rof. solutiv. de ambubeja, Sirup. de cichor. cum rhabarbar.* cum *aqva fœniculi* dilutis, ad purgandum corpus exhibendis, admisceantur *ocul.* ♋. ♎*us* ⊖✳*ci anisatus*; vel pulveri *radicis jalappæ* ceu congrui hic purgantis tempore usus addatur pulvis *C. C. philosoph. præparat.* Robustioribus & paulo ætate provectioribus *rhabarbarum sirupo* alicui *cathartico* intermixtum, *pilulam* unam & alteram *aloëticam* ad imitationem *Ludovici in pharmac. modernor. seculo applicandâ* confectam, *Mercurium dulcem* ritè paratum cum *Extr. Scorzoneræ* vel *Trochiscum* unum alterumve *hermeticum Cl. Scretæ in Tr. de febre castrensi malignâ p. 222.* descriptum, pro ætatis discrimine, dare licebit.

V.

Post purgationem inter *evacuantia* huc apprimè faciunt *diaphoretica*, qvare infantibus pro potu præscribatur *decoctum C. C. C. rasp. rad. sarsæparill. scorzoner. chinæ, ras. ligni sassafras*, cum aqva simplici paratum, assumtis ad decoctionem in gratiam saporis *liqviritiâ rasâ, sem. fœniculi, passulis majoribus* exacinatis, vel *minoribus* mundatis.

VI.

Qvòd si grandior sit infans, *Bootius sangvinem* è brachiis vel hirudinis suctu vel scalpello etiam *apertâ venâ* detrahendum esse svadet, sed præsidium hoc rarius ego necessarium crediderim, persvasus à *Gvaltero Harris de morbis acutis infantum p. 74.* infantes victu tenuiori & minimè lauto nutriri solitos *verâ plethorâ* (utcunq; fuerint floridi) laborare haud habendos: humiditatem iis inesse, qvâ diffluere omnes solent, atq; ejusdem humidi in acidum

dum præter naturalem ac facilem conversionem, esse omnium illis ægritudinum causam, neqve credibile, sangvinem corpore eductum posse humidum temperamentum, idqve præsertim in acidum jam degener, propriè corrigere.

VII.

Ita nec mihi arridet ejusdem *Bootii* consilium, qvando utilissimum esse vult, *hirudines* faciei admovere, iisq; sangvinem tum ex fronte & temporibus, tum ex labiis ipsis affatim deplere, idq; bis aut ter facere: tenelli qvippe infantes ejusmodi suctionem dolorificam futuram haud perferent, sed & præcipue factâ continui solutione facile à lymphæ acris affluxu vulnuscula inflicta minima cum faciei dehonestamento in ulcuscula sanie madentia aut pure crasso obducta degenerabunt, ne dicam de terrore, qvem infantes inde procul dubio concipient.

VIII.

Fonticulos in alterutro, aut exigente necessitate in utroque, brachio, vel per simplicem in consuetis musculorum interstitiis cutis sectionem, vel per impositum ibi cauterium potentiale, excitandos ego mallem, lymphæ vitiosæ qvantitatem sufficienter imminuentes, & futurum ad labia affluxum avertentes; cui scopo qvoq; subserviunt *vesicatoria* nuchæ aut brachiis admota, vesiculis inde excitatis ope impositi *Empl. de meliloto* qvartâ parte *Emplastri vesicatorii* remixti aliqvamdiu apertis servandis.

IX.

Olim *harenarum* vel *arenarum* magnus & freqvens erat usus ad morbos à serosâ qvadam colluvie oriundos, calore qvippe ac siccitate sua humores serosos intercutaneos attenuasse, discussisse, vel per insensibilem transpirationem eduxisse observatæ sunt. Et hujuscemodi re-

medii

medii plurima fit mentio apud autores Medicos. *Græç è* qvidem vocatur ψαμμισμὸς ϗ ψαμμοκόσια, latinè *Harenatio* & à *Baccio Saburratio*; commendaturq; ab *Aetio Tetrab. I. ferm. III. cap. IX.* ab *Aegineta lib. III. cap. XLVIII.* à *Baccio de Thermis lib. II. cap. XVII.* à *Plinio Natural. Histor. Lib. XXXI. cap. VI.*; variis autem adhibebatur modis, vel enim corpus arenis involvebatur calidis, ut ex *Q. Seren. Samonico* patet *de Hydropisi depellenda p. 17. ex editione Rob. Keuchenii.*

Nec non & tepidis convolves corpus harenis.

vel patientes deambulabant & volutabantur in eadem, conf. *Isac. Causabonus in Comment. ad Sveton. August.* & ex eo *Joh. Schildius in Comment. ad l. c. p. 278.* nam & hic coxendice ac femore laborans harenarum & arundinum cura confirmabatur. Verum qvia ψάμμωσις sive arenatio nostro seculo est inusitata monente *Rolfincio in Epitome Methodi cognoscendi & curandi particulares corporis affectus lib. III. cap. IX. p. 236.* eandem missam facio, tametsi *sudatio in laconico sicco*, si hoc subire infantis conditio permitteret, arenationi substitui posset.

X.

Hactenus locutus sum de *Evacuantibus primæ Indicationi* subordinatis, nunc ad *Alterantia* progredior, qvæ ipsa *secundæ* simul subserviunt *Indicationi*, & talia, qvæ acrimoniam acido-salinam debellant, existunt *terreo-alcalina* aliàs dicta, e. g. *C. C. philosoph. præparatum & ustum*, ♁*ium diaphoreticum*, *terræ sigillatæ variæ*, tum *ostradocerma* & *testacea* qvævis præparata, nec non *fixiora metallica* ♂*lia ac* ♄*nina*, communiter *præcipitantia*, sed rectius acidum *invertentia* & *absorbentia* dicta; dein huc qvoqve conferunt *oleosa* acidum involventia, e. g. *Emulsiones ex hordeo, amygdalis dulcibus, seminibus 4. frigidis majoribus sem. papav. alb. cum decocto*

C. C. C.

C. C. C. *raſpati* paratæ, item *juſcula pingvia* ad *gelatinæ* conſiſtentiam cocta, ipſæ *gelatinæ* ex *ebore*, *C. C. C. raſpato*, *pedibus ſuillis* &c. elicitæ, demum *aqvea*, acidum diluendo temperantia, e. g. *decoctum hordei, paſſul. minor. C. C. C. raſpati* jamdum propoſitum, *rad. Scorzoneræ, Sarſæparillæ* &c. qvale pro potu aut ſolum concedendum, aut vino aut cereviſiæ in ſufficiente qvantitate affundendum: Interea ut viſciditas ſimul peccans corrigatur, opem præcipue ferunt *alcalia volatilia urinoſa, ſimplicia & compoſita* ♂ *ſa*, e. g. ♌*us* & ⊖ *volatile C. C.* ♌ ⊖✳*ci ſimplex & aniſatus*, *vel ſuccinatus*, ⊖ *volatile* ♂ *ſum Sylvii*, ♌*us bezoard. Buſſi* ab *Exc. D. D. Königio* communicatus *Miſcell. Nat. Cur. Decur. III. Ann. I. Obſ. 149. p. 244.* qvæ in doſi minori paucarum guttarum ætati reſpondente cum *juſculis* & *vehiculis* idoneis infantibus propinanda ſunt.

XI.

Atqve cum his ſtudioſè uſurpanda ſunt *appropriata antiſcorbutica*, ſeligenda ex *Charleton.* ſupra citat. *de Scorbuto cap. XIII.* Sic *Prænobiliſſimus, Excellentiſſimus atq; Experientiſſimus* Dn. JOHANNES MAURICIUS HOFFMANNUS, *Phil. & Med. D. Seren. Marchion. Brand. Onold. Conſiliarius & Archiater, Prof. Publ. Altdorff. Celeber. Dn. Patronus Præceptor atq; Hoſpes meus æternum colendus*, unius anni puero cujusdam mulieris pauperis exulis Labroſulcio ſcorbutico adeò defædato, ut præter foveolas binas in utriusq; labii concurſu dextrorſum & ſiniſtrorſum notabiles, cum ſulcis pure viſcido repletis, univerſa labra tumidiora & carne eroſa luxuriante horrendum in modum protuberantia apparuerint, felici cum ſucceſſu dedit *Eſſentiam antiſcorbuticam ex turionibus abietis* ad imitationem *Mollenbroccii in Tr. de Variis c. XIII. n. XXI. p. 117.* paratam, cui poſtea *Tincturam ſuam travmaticam, balſamicam* demumq; *balſamum* ♄*ii aniſat.* ad aliqvot gut-

 tas

tas subjunxit: Hinc in usum qvoqve vocare licebit *Tincturam ♄nii ♀satam, Elix. proprietat. dulce antiscorbuticum, Tincturam salutis Langii sive essentiam myrrhæ, essentiam balsami peruviani cum ♌u ⊖ ✻ci vinoso* paratam, & alia *balsamicâ* sua virtute & acrimoniæ noxia contraria, & consolidationi labrosulcii profutura.

XII.

Ubi insuper notandum, si infans, labrosulcio laborans, adhûc *lacte* matris vel nutricis alatur, & cumprimis si culpa in tali lacte originaliter hæreat, matri vel nutrici similibus scopis destinata propinanda esse medicamenta ac hucusqve commendavi.

XIII.

Interim si *dolor* infantem insignis simul divexet, aut *vigiliæ* affectum alioqvin satis molestum exacerbent, *opiata* etiam in justo præbio assumere licebit, hæcce quippe acrimoniam omnem simul temperant, ex fide *Sylvii Prax. Med. lib. I. cap. XV. §. 37.*

XIV.

Indicationi III. diversis pro diverso *morbi tempore & statu* succurrendum erit remediis: Nam pro *detersione & mundificatione*, juxta experientiam *Bootii* conveniet præcellens *decoctum chærephylli, qvinqǵ folii, myrrhidis, rosarum ac salviæ*, in qvo ⊖ ♃*li albi*, seu qvod idem est ♃*lum album* iteratis solutionibus filtrationibus ac coagulationibus summopere depuratum, sat magna copiâ dissolutum sit, sive eo cheilocace abluatur, sive lintea intincta imponantur. *Excellentissimus* D. D. HOFFMANNUS *Junior* supra nominatus, in fidelissimâ sua informatione privatissima, qvâ hucusque usus sum, mihi communicavit sequens *decoctum* qvod infanti (cujus ante mentionem feci) ap-

prime

prime profuit tepidè cum penicillo intincto illitum:

℞. *Fol. plantag.*
Salviæ
veronicæ
flor. aquileg. an. Mj.
Rosar. lign. sanct. ℥ß.
Coq. in ▽ *fabror. ferrariorum* ℔iß. *ad remanent.* ℔j.
Colaturæ adde *syrup. de scabiosa* ℥j.
de rosis siccis ʒij.
Tincturæ salutis Langii sive myrrhæ ʒiij. M.

Vel ad exemplum *Joh. Muys*, *Prax. Chirurg. rationalis Decur. II. Obs. ultima* sub finem, præscribatur seqvens *unguentum* acido corrosivo resistens.

℞. *Theriacæ.* ʒiiß.
Unguent. ægypt. ʒiß.
G. laccæ pulv.
♌*is* ⊖ ✱*ci* an. ℈ij.

M. F. *Vngventum*, qvo cum pauculo *Spiritus vini* mixto calidè qvotidie sexies lavetur pars affecta, eiqve imponantur lintea eodem medicamento imbuta. *Venerandus Dominus Parens meus* CAROLUS RAYGER, *Phil. & Medic. Doctor*, *diversorum Regni Hungariæ Statuum Archiater*, in Liberi Baronis cujusdam filioli unici qvinqve annos nati cheilocace optimam expertus est mane & vesperi factam inunctionem cum *spiritu vini camphorato*, superimposito dein *melle rosato* cum pulvere *terræ sigillatæ* & *aluminis usti* intermixto; *Stalpartus van der Wiel*, *l. c.* seqventem deprædicat mixturam:

℞. *Mellis rosar.* ℥j. *ægyptiaci* ʒij.
Ol. ⊕*li gutt. aliquot.* M.

Pro

Pro *conſolidatione* autem *foveolarum*, atqve *ſulcorum* cum reliqvâ labiorum carne *æqvatione*, vel applicetur *linimentum Bootii è ſaccharo ♄ni, aquâ plantaginis, & ℴ℘ roſaceo* confectum, vel qvod remedium, in Moniali octo annorum jugi obſeqvio & filiali cultu proſeqvendus *Dominus Parens meus*, utile pro hoc ſcopo annotavit, *ſirupus de roſis ſiccis* illis illinatur parum addito *aluminis uſti*; vel labroſulcio ex ejusdem ſingulari obſervatione inſpergatur *nux moſchata ad ignem uſtulata & pulveriſata*, eine zu Kohlen gebrandte Muſcatnuß / utpote quæ egregie exſiccat & conſolidat. *Joh. Munnicks Med. D. & Profeſſ. Celebris in Univerſ. Ultraject. Prax. Chirurg. l. III. cap. XIII.* aliàs in labiorum ulceribus præſcribit *ungt. roſac. nutritum & album camphoratum* aliqvamdiu in mortario plumbeo invicem permiſcenda & ſubigenda. Ab *Excellentiſſimo* D. D. HOFFMANNO *Juniore* ſeqvens accepi.

℞. *Ungt. nihili* ℥ß.
pomat.
de liquirit. an. ʒij.
ℴ℘ *ovor.* ℈ij.
Spermat. ceti
Ocul. ♋ *præp.* an. ℈j.
Camphor. gr. iv. M. ad Uſum.

Ceterum ſciendum, ſi cum *luis ♀eæ* contagio labroſulcium ſit conjunctum, & refractarium blandioribus cedere nolit, *▽m aluminoſam Gabr. Fallopii*, ab eo præſcriptam *de morbo gallico cap. XCIII. p. 742.* vel *aqvas virides Plateri & Tr. Hartmanni*, legendas in hujus *Prax. Chymiat. cap. LII. §. 4. & 5.* in ſubſidium vocandas, tum *curationem* etiam internam adverſus *luem ♀eam* inſtituendam eſſe.

XV. Quod

XV.

Qvod ſupereſt, qvia ſine *Diætâ* omnis remediorum uſus fruſtraneus deprehenditur, ejusdem quoqve ratio habeatur: Videlicet infantes detineantur in contuberniis *aëre* temperato gaudentibus, *frigus* omne ambiens diligenter arceatur, ſæpius parentur *ſuffimigia* ex *tacamahaca, maſtiche, olibano, ſtorace, ſuccino,* mater qvoque ac nutrices ſibi caveant à *corporis refrigeratione*, hisque pariter ac infantibus, qvamdiu lactationi vacant, prohibeantur *edulia* acria, acida, ⊖e condita, fumo indurata, viſcida, glutionoſa concoctu difficilia, non minus æqva *quantitas* in aſſumendis nutrimentis attendatur; *vinum* interdicatur acido ſaturum, *motus corporis* ſit moderatus juſto tempore procurandus, *vigiliæ per hypnotica* vel *opiata* correcta ſedentur, *diaphoriſis* per frictiones cum linteis calentibus liberior reddatur, *alvus* ſegnior cibis laxantibus promoveatur, vel *enematum* vel *ſuppoſitoriorum* ope ſollicitetur, deniq;ue *animus* ad *hilaritatem* per ludicra aliaque oculis & auribus grata objecta componatur.

XVI.

Et hæc pro ingenii modulo de affectu ſatis gravi proferre mihi licuit, Tu BENEVOLE LECTOR ea qvaliacunq; boni conſule & fave, Tua autem, ô TER SANCTE DEVS, Gratia maneat ſuper me, ſicut in Te ſpero!

TANTVM.

I.

DIe Ehre folget stets der Tugend auf den Fuß;
Drüm / Edler Rayger / sie auch billich Dich bekrönet /
Ich wünsche / wie Dein Witz der Seuchen Macht verhönet /
So auch Dein Glücke stets nach Wunsch Dir folgen muß.

Dieses hat dem Herrn DOCTORANDO, seinem werthen Tisch-Compagnon beysetzen wollen

F. H. L. Baro de STAIN.

II.

NOmen habes Patris celebris, precor omine fausto,
Gloria Te posthâc non minor ut maneat:
Nunc ergò ad pugnam doctam conscende cathedram,
Atq; solutis hinc victor abi dubiis.

His paucis Nobil. & Clariss. DN. RAYGERO, Fautori pl. honorando, inter dolores arthriticos FELICITER! acclamat

MAVRICIVS HOFFMANN, Med. D. & Profess. primar. Facult. suæ Senior & h. t. DECANVS.

Vt

III.

VT ſpectat cœlum & ſupervolat Ardea nubem
Altam, ſic Tua mens culmen honoris avet,
Chara Deûm ſoboles, & prima Parentis imago
Magni, qvem ſervet Gratia Dia diu!
RAYGERE, Aonidum decus ingens, pande labella,
Et labii ſulcos ore nitente doce.
En! palmæ pretium monſtrat Tritonia Pallas,
Sub publico applauſu qvod meritum capies.

Nobiliſſ. DN. DOCTORANDO
Fautori ſuo è primis
dilecto,
de felici ſtudiorum cataſtrophe
&
obtinendâ propediem Doctorali Laureâ
amicâ mente manuq;
inter occupationes
gratulatur

JOH. MAVRICIVS HOFFMANN, D.
Sereniſſ. Marchionis Brandenburgico-Onoldini
Conſiliarius & Archiater, Anatom. & Chem. Prof.
Publ. in Vniverſitate Patriâ.

IV.

CHeilocaces *morbo haud reſonans* Chelys *ulla medetur,*
Sed Chelis *validis pellit* Apollo *malum:*
Pæonicheilus *& hinc* RAYGER *celebrabitur, iſtam*
Cheilocacen *pariter* Pantagatha *excipient.*

cum voto
μυελομακαελομακροβιότητος
SYMPATRIOTÆ & SYSSITO ſuo amiciſſimo
ſincera mente manuq;
Tetraſtichon hoc feſtin. appoſ.

D. G. MOLLER.

Dum

V.

DVm juvat informes labiorum promere nævos
Hos monſtras labium non temerare tuum
Hincce tuum labium monſtrat Cathedra ampla diſertum
Atq; docet varias mentis & oris opes
Inde decus tibi proveniat, labiis celebrentur
A noſtris ſemper nomen honosq; tuum.

Hisce Nobiliſſimo DNO DOCTORANDO
de labiorum vitiis doctiſſime diſſerenti
felicia qvæq; apprecari voluere

Ejusdem
CONVICTORES.

VI.

Ad
Nobiliſſimum Clariſſimumq;
DN. CANDIDATVM,
Cognatum multo honoratiſſimum,
de
LABROSVLCIO
diſputaturum.

NOn fonte labra prolui Caballino,
Te diſſerentem de tumore labrorum
Vt inclytis ornare laudibus poſſem.
Id unicum non à labris precor ſummis,
Sed pectore imo, Phœbus ut tuos auſus
pleno ore laudet, ac σοφῶς! Tibi acclamet.

Scrib. lib. meritoq;
JOH. SIGISMVNDVS WERNBERGER.

